

veroordeeld, de overige twaalf tot gevangenisstraffen, variërend van twee-en-een-half tot tien jaar.¹

Hoe waren de Duitsers op Vrinten attent geworden?

Aan het einde van de jaren '30 was zijn dienst zwaar door de *Abwehr* gepenetreerd: een agent van de *Abwehrstelle* Hamburg, Friedrich Günther, was een van zijn medewerkers geworden; herhaaldelijk was deze aanwezig wanneer Vrinten op een nevenadres in Amsterdam-zuid zijn relaties ontving; wat Günther te weten kwam, werd aan Hamburg doorgegeven.² Ernstiger nog was, dat van Koutrik, in wie Vrinten een onbeperkt vertrouwen stelde, in de herfst van '38 naar de *Abwehr* overliep. Zaal woonde bij de ouders van van Koutrik in: zo kwam deze in '37 met Vrinten in contact. Van Koutrik was toen vier-en-twintig jaar oud en getrouwd met een Duitse vrouw. Majoor Chidson gaf hem zijn aanstelling als Vrintens medewerker, 'min of meer officieel, onder een borrel in een café'.³ Hij kreeg f 200 salaris per maand; het was weinig en dat weinige werd ook nog onregelmatig uitbetaald. Dat was één factor die hem deed overwegen, naar de Duitsers over te lopen. De tweede werd gevormd door zijn besef dat hij, werkend voor de Engelse inlichtingendienst, zijn vrouw en haar familie aan evidente risico's blootstelde. Hoe dat zij: van de herfst van '38 af ging hij alles wat hij wist, doorgeven aan een Nederlands medewerker van een der belangrijkste Duitse *Abwehr*-agenten in ons land, een oud-officier van de *Kriegsmarine*, Traugott Andreas Richard Protze.

En van Koutrik wist veel.

Tegen betaling van f 100, later f 200 per maand gaf hij de *Abwehr* de namen en adressen op van alle hem bekende medewerkers van Vrinten (onder hen Hensen) en van de Engelse geheime dienst in het algemeen. Onder die laatsten bevonden zich een in Godesberg wonend Duits zakenman die na arrestatie zelfmoord pleegde en de eerste secretaris van de Duitse legatie in Den Haag, Wolfgang zu Putlitz die onmiddellijk na het uitbreken van de tweede wereldoorlog het *Passport Control Office* opgave ging doen van Duitse schepen die uit Nederlandse havens zouden vertrekken: informatie die de Britse *Navy* hoogst welkom was. Protze, door van Koutrik ingelicht

¹ Vonnis, 11 maart 1942, van het *Reichskriegsgericht* inz. J. Kolkman en K. Campaigne en vonnissen, 1941-1943, van diverse *Volksgerichtshöfe* inz. J. J. Barendregt, C. van Zanten en twee anderen, F. A. Hensen en zes anderen, Th. H. M. Franssen en twee anderen (CDI). ² *Staatspolizeileitstelle* Hamburg, proces-verbaal, 9 aug. 1940, van verhoor van F. W. L. K. Günther (dossier G. Majoor, vonnissen *Volksgerichtshof*, CDI). ³ Getuige F. A. van Koutrik, *Enq.*, dl. IV c, p. 1513.